

РЕШЕНИЕ НА СЪДА

2 август 1993 година*

„Равно третиране на мъже и жени – Законова забрана за полагане на нощен труд от жени – Конвенция № 89 на Международната организация на труда, която забранява полагане на нощен труд от жени”

По дело C-158/91

с предмет преюдициално запитване, отправено до Съда, съгласно член 177 от Договора за ЕИО, от Tribunal de Police, Metz (Франция), по спора, висящ пред тази юрисдикция между

Ministère public (Прокуратурата) и **Direction du travail et de l'emploi** (Дирекция по труда и заетостта)

и

Jean-Claude Levy,

относно тълкуването на членове 1 - 5 от Директива 76/207/ЕИО на Съвета от 9 февруари 1976 г. относно прилагането на принципа за равното третиране на мъжете и жените по отношение на достъпа до заетост, професионалната квалификация и развитие, и условията на труд (ОВ L 39, стр. 40),

СЪДЪТ,

в състав: г-н О. Due, председател, г-н G. C. Rodríguez Iglesias и г-н M. Zuleeg председатели на състави, г-н G. F. Mancini, г-н R. Joliet, г-н F. A. Schockweiler, г-н J. C. Moitinho de Almeida, г-н F. Grévisse, г-н M. Díez de Velasco, г-н P. J. G. Kapteyn и г-н D. A. O. Edward, съдии,

генерален адвокат: г-н G. Tesauero,
секретар: г-н J.-G. Giraud,

като има предвид писмените становища, представени:

- за Direction du travail et de l'emploi, от г-жа E. Klein, инспектор по труда,

- за г-н J.-C. Levy, от адв. F. Crehange, от адвокатската колегия в Metz ,

- за френското правителство, от г-н P. Rouzoulet, заместник-директор по правните въпроси в Министерството на външните работи, в качеството на представител, и г-н C. Chavance, attaché principal d'administration centrale, в качеството на заместник-представител,

* Език на производството: френски.

- за немското правителство, от г-н E. Röder, Regierungsdirektor в Bundesministerium für Wirtschaft (Федерално министерство на икономиката), в качеството на представител,

- за Комисията на Европейските общности, от г-жа M. Wolfcarius, член на правната служба, в качеството на представител,

предвид доклада за съдебното заседание,

след като изслуша устните становища на г-н J.-C. Levy, на немското правителство и на Комисията в съдебното заседание от 16 септември 1992 г.,

след като изслуша заключението на генералния адвокат в съдебното заседание от 27 октомври 1992 г.

постановява настоящото

Решение

1. С Решение от 22 май 1991 г., постъпило в Съда на 18 юни 1991 г., Tribunal de Police, Metz (Франция), поставя преюдициален въпрос, съгласно член 177 от Договора за ЕИО, относно тълкуването на членове 1 - 5 от Директива 76/207/ЕИО на Съвета от 9 февруари 1976 г. относно прилагането на принципа за равното третиране на мъжете и жените по отношение на достъпа до заетост, професионалната квалификация и развитие, и на условията на труд (ОВ L 39, стр. 40, наричана по-долу „директивата“).

2. Въпросът е поставен в рамките на наказателно производство, заведено от Ministère public (Прокуратурата) и Direction du travail et de l'emploi (Дирекция по труда и заетостта) срещу Jean-Claude Levy, директор на Nouvelle Falor SA, който е обвинен, че на 22 март 1990 г. е назначил на нощна работа 23 жени, противно на член L 213-1 от френския Code du Travail (наричан по-долу „френския закон“), нарушение, което е наказуемо с глоба съгласно по-специално член R 261-7 от същия кодекс.

3. Тези разпоредби са приети с оглед прилагането на Конвенция № 89 от 9 юли 1948 г. на Международната организация на труда относно полагането на нощен труд от жени в промишлеността (наричана по-долу „Конвенцията на МОТ“), чиято ратификация във Франция е разрешена със Закон № 53-603 от 7 юли 1953 г. Документът за ратификация е регистриран от генералния директор на Международната служба по труда на 21 септември 1953 г.

4. Съдържанието на член 3 от Конвенцията на МОТ, която по същество е залегнала във френския закон, предвижда, че:

„Жени, независимо от тяхната възраст, не могат да полагат нощен труд в никакви публични или частни промишлени предприятия, или което и да е тяхно подразделение, различно от предприятие, в което работят само членове на едно и също семейство.“

5. Пред Tribunal de Police, Metz, г-н Levy, ответникът, твърди, че Френският кодекс е несъвместим с член 5 от директивата, който предвижда, че:

„Държавите-членки предприемат мерките, необходими, за да бъдат отменени закони, нормативни и административни разпоредби, които противоречат на принципа за равно третиране.”

6. Тогава Tribunal de Police реши да спре производството и да постави на Съда следния преюдициален въпрос:

„Членове 1 - 5 от Директива 76/207/ЕИО от 9 февруари 1976 г. трябва ли да се тълкуват в смисъл, че национално законодателство, което забранява полагане на нощен труд единствено от жени, е дискриминационно, като се има предвид между другото член 3 от Конвенция № 89 на Международната организация на труда, която забранява полагането на нощен труд от жени, която Франция е подписала?”

7. Препратката към доклада за съдебното заседание е направена с оглед попълно излагане на фактите и правната основа по главното производство, процедурата и писмените становища, представени пред Съда, които са посочени по-долу, само доколкото е необходимо за мотивите на Съда.

8. Преди да се отговори на поставения преюдициален въпрос, трябва да се отбележи, че забраната за полагане на нощен труд от жени, предвидена както от Конвенцията на МОТ, така и от френския закон, е придружена от различни изключения, на които се е позовал г-н Levy пред препращащата юрисдикция. Независимо от това, тъй като въпросът дали г-н Levy може да се възползва от тези изключения не е релевантен за решаването на проблема, поставен от преюдициалния въпрос, те няма да бъдат разглеждани в настоящото производство.

9. В Решение от 25 юли 1991 г., по дело Stoeckel (C-345/89, Recueil стр. I-4047), Съдът реши, че член 5 от директивата е достатъчно точен, за да наложи на държавите-членки задължението да не предвиждат в законодателството си принцип за забрана на полагане на нощен труд от жени, дори ако този принцип съдържа изключения, при положение че не съществува забрана за полагане на нощен труд от мъже. От това следва, че по принцип националният съд е задължен да въведе в сила това правило, като отказва да прилага каквито и да било стълкновителни разпоредби на националното законодателство (вж. Решение от 9 март 1978 г., по дело Simmenthal, 106/77, Recueil стр. 629).

10. В дадения случай, поставеният преюдициален въпрос главно има за цел да установи дали националният съд има същото задължение, когато националната разпоредба, за която се твърди, че е несъвместима с нормата на Общността, е предназначена да прилага споразумение, такова като Конвенцията на МОТ, което е било сключено от съответната държава-членка с други държави-членки и с трети държави, преди влизането в сила на Договора за ЕИО (наричано по-долу „предходно международно споразумение”).

11. Член 234, алинея първа от Договора предвижда, че правата и задълженията, произтичащи от споразумения, сключени преди влизането в сила на Договора, между една или повече държави-членки, от една страна, и една или повече трети държави, от друга страна, не се засягат от разпоредбите на Договора. Независимо от това, втората алинея задължава държавите-членки да предприемат всички необходими мерки, за да премахнат евентуалните несъответствия между такова споразумение и Договора. Член 234 е с общ обхват и се прилага към международни споразумения, независимо от техния предмет, които е възможно да засегнат прилагането на Договора (вж. Решение от 14 октомври 1980 г., по дело *Burgoa*, 812/79, *Recueil* стр. 2787, точка 6).

12. Съгласно Решение от 27 февруари 1962 г., по дело Комисия/Италианската република (10/61, *Recueil* стр. 1), целта на член 234, алинея първа от Договора е да се изясни, в съответствие с принципите на международното право, че прилагането на Договора не засяга ангажимента на съответната държава-членка да съблюдава правата на трети държави, които произтичат от предходно споразумение, както и да спазват своите съответни задължения. От това следва, че в тази разпоредба изразът „права и задължения“ се отнася по отношение на „права“ – до правата на трети държави, а по отношение на „задължения“ – до задълженията на държавите-членки.

13. Следователно, за да се определи дали нормата на Общността може да се обезсили от предходно международно споразумение, е необходимо да се провери дали това споразумение налага на съответната държава-членка задължения, чието изпълнение може все още да бъде изисквано от държавите, които не са членки, и които са страни по споразумението.

14. В това отношение Комисията поддържа, че тъй като Съдът в Решение от 25 юли 1991 г., по дело *Stoeckel*, посочено по-горе, реши, че предоставянето на защита, което първоначално е вдъхновило принципа за забрана на полагането на нощен труд от жени вече не е обоснована, от държавите-членки се изисква, по силата на член 5, параграф 2, буква в) от Директивата, да предприемат мерките, необходими за ревизиране на тези закони, нормативни и административни разпоредби, които противоречат на принципа за равно третиране. Когато законите, които ще бъдат ревизирани, са в резултат от сключени предходни международни споразумения, като Конвенцията за МОТ, мерките, които следва да бъдат предприети от държавите-членки, са същите като „подходящите мерки“, до които те трябва да прибегват съгласно член 234, алинея втора от Договора, за да премахнат несъответствията, създадени между тези международни споразумения и правото на Общността, а именно разпространение на забраната за полагане на нощен труд върху работници от противоположния пол или прекратяването на предходно международно споразумение.

15. Комисията добавя, че във всеки съответен случай, задължението, което произтича от Конвенцията на МОТ, жените да не полагат нощен труд, не може да допусне държавите-членки да не спазват принципа за равно третиране на мъжете и жените – основно право на човека, чието съблюдаване съставлява неразделна част от общите принципи на правото, защитавани от Съда (вж. Решение от 17 декември 1970 г., по дело *Internationale Handelsgesellschaft*, 11/70, *Recueil* стр. 1125). Тя твърди, че съгласно съдебната практика на Европейския

съд по правата на човека (вж. по-специално Решение от 28 май 1985 г., по дело Abdulaziz, Cabales и Balkandali, серия A, № 94), различията в третирането между мъжете и жените трябва да бъдат обосновани с обективни и основателни мотиви и трябва да има приемливо съотношение в пропорционалността между използваните средства и поставената цел. С оглед на сходството в рисковете, на които както мъжете, така и жените, които полагат нощен труд, са изложени, разлика в третирането между мъжете и жените може да бъде оправдана само от нуждата да се защити биологичното състояние на жените.

16. В отговор на този довод трябва да бъде отбелязано, че тъй като е вярно, че равното третиране на мъжете и жените представлява основно право, признато от правния ред на Общността, то неговото прилагане, дори на нивото на Общността, е било постепенно, като е изисквало предприемане на действия от Съвета чрез директиви, и че тези директиви допускат, временно, известни дерогации от принципа за равно третиране.

17. При тези обстоятелства не е достатъчно да се разчита на принципа за равно третиране, за да бъде избегнато изпълнението на задълженията, които са поети от дадена държава-членка в тази област по предходни международни споразумения и съблюдаването на които е защитено от член 234, алинея първа от Договора.

18. Комисията също така се аргументира с развитието на международното право в тази област, и по-специално, на Конвенцията за премахване на всички форми на дискриминация по отношение на жените, сключена в Ню Йорк на 18 декември 1979 г. (наричана по-долу „Нюйоркската конвенция”), ратифицирана от Франция на 14 декември 1983 г., и с развитието в рамките на самата Международна организация на труда. По отношение на последната, Комисията специално се позовава на Протокола от 1990 г. относно Конвенция на МОТ от 1948 г., Конвенция на МОТ № 171 от 1990 г. относно нощния труд и Препоръка на МОТ № 178 от 1990 г. относно нощния труд – всички приети на 26 юни 1990 г.

19. Вярно е, че разпоредбите на едно международно споразумение могат да бъдат лишени от тяхната обвързваща сила ако е видно, че всички страни по споразумението са сключили последващо споразумение, чиито разпоредби са толкова несъвместими с тези от първото споразумение, че е невъзможно да се прилагат едновременно двете споразумения (вж. член 59, параграф 1, буква б) от Виенската конвенция за правото на договаряне от 21 март 1986 г.)

20. По настоящото дело, ако беше видно от развитието на международното право, както е посочено от Комисията, че забраната за полагане на нощен труд от жени, предвидена от Конвенцията на МОТ, е била отменена по силата на последващи споразумения, обвързващи и същите страни, то разпоредбите на член 234, алинея първа от Договора не биха били приложими. В такъв случай не би имало нищо, което да попречи на националния съд да приложи член 5 от Директивата, така както е тълкуван от Съда в Решение от 25 юли 1991 г., посочено по-горе, и да спре да прилага всички национални разпоредби, които му противоречат.

21. Въпреки това, в рамките на преюдициално производство, не този Съд, а националният съд следва да определи кои задължения са наложени по силата на предишни международни споразумения на съответната държава-членка и да установи техния обхват, така че да може да се определи степента, до която те представляват пречка за прилагането на член 5 от Директивата.

22. С оглед на предходните съображения, отговорът на преюдициалния въпрос трябва да бъде, че националният съд е задължен да осигури пълно съответствие с член 5 от Директива 76/207, като се въздържа да прилага каквато и да била стълкновителна разпоредба на националното законодателство, освен ако прилагането на тази разпоредба е необходимо, за да се осигури изпълнението от съответната държава-членка на задължения, които произтичат от споразумение, сключено с трети държави, преди влизането в сила на Договора за ЕИО.

По съдебните разноски

23. Разноските, направени от френското и немското правителство, както и от Комисията на Европейските общности, които са представили становища пред Съда, не подлежат на възстановяване. С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред националната юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски.

По изложените съображения

Съдът,

като се произнесе по въпроса, поставен от Tribunal de Police, Metz, с Решение от 22 май 1991 г., реши:

Националният съд е задължен да осигури пълно съответствие с член 5 от Директива 76/207/ЕИО на Съвета от 9 февруари 1976 г. относно прилагането на принципа за равното третиране на мъжете и жените по отношение на достъпа до заетост, професионалната квалификация и развитие, и на условията на труд, като се въздържа да прилага каквато и да била стълкновителна разпоредба на националното законодателство, освен ако прилагането на тази разпоредба е необходимо, за да се осигури изпълнението от съответната държава-членка на задължения, които произтичат от споразумение, сключено с трети държави, преди влизането в сила на Договора за ЕИО.

Произнесено в открито съдебно заседание в Люксембург, на 2 август 1993 година.

Подписи